

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočan(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj nezalica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Bertran Badiu, École normale supérieure, Paris

Surovi januar (7)

Frankfurtski urednik, Gotfrid Berman Fisher je upravo poverio Bolaku uredništvo nove *Univerzalne Istorije*, koja će imati više od trideset toмова! Celanova osuda je bez zadržke: „odvratni, egoistični lažljivac“. Neumoran u svom radu, greška je filozofa što je potpuno predan svojim projektima, od kojih nijedan nije posvećen Celanu.

Tokom konsultacija kod Peruze, Celan spominje Laplanša, ali i Pjera Mala, sina specijaliste za srednjovekovnu hrišćansku umetnost Emila Mala, Prustovog sagovornika. Celan će se videti s Malom tokom cele godine, uprkos svojoj sve većoj rezervi. Doktor prosto više nije na nivou: star, više ne čuje ono što mu se govori, ne može da se skoncentriše i što je najgore, zaboravlja ono što mu je rečeno! Anri Mišo je preporučio tog psihijatra, bivšeg saradnika u bolnici Sv. Ane.

Pri listanju primerka *Merkura* koji mu je dostavljen nekoliko dana ranije, Celan otkriva, 27. januara popodne – na dan kada nije bilo pošte te se ništa drugo od važnosti nije desilo – u istom onom broju, nešto što mu deluje kao dodatna gadost. Potpisuje je nemački kritičar Rajnhard Baumgart, koji je pisao doktorsku tezu kod Tomasa Mana 1953. godine, a naslov je „Opisati čovečanstvo: svetski rat i fašizam u književnosti“. Posebno podcrtava deo u kome se kaže, parafrazom Adorna, da „su pesme o Aušvicu, poput ‘Fuge smrti’, varvarske...“. Celan tu vidi umanjivanje ili odbacivanje događaja koji su u centru njegove poezije: „bez pričanja o poeziji posle Aušvica: da li su pesme o Aušvicu uvek umele da prikažu ovakvu lepotu koja pomaže da umetnost i umešnost kaže ono što se inače ne može reći, vrati red užasu, da ga ocrti i pacifikuje? Tako u ‘Fugi smrti’ Celana, na primer, te teme, to ‘crno mleko zore’ smrt i njena violina, taj ‘Meister aus Deutschland’, sve to savršeno komponovano u finom stihu – zar sve to ne donosi isuviše zadovoljstva kroz umetnost i umetnost koja pretvara očaj u ‘lepotu’?“

Iznova se Fuga smrti stavlja na scenu da bi bila napadana. Treba se setiti članka Rajner K. Abela koji je prvi napao čuvenu pesmu, i Celanovog prvog odgovora 11. novembra 1963, napisavši reč *Stehen*, izdržati stojeći.

Iznova prepušten mukama, Celan umnožava telefonske pozive kako bi upozorio prijatelje i poznanike, kao i skupio njihova mišljenja i komentare. Ovog puta se prvo obraća germanisti Pjeru Berou, čiju je „revolucionarnu“ tezu o Helderlinu (1936) čitao i koga je preko Žana Bolaka upoznao 1959. kada su bili kolege na univerzitetu u Lulu. Berto, borac, nosilac

Za Celana ovi problematični tekstovi nisu rezultat slučajnosti već neumoljive mehanike koja je zapravo proistekla iz jednog mesta: one prve afere koja i dalje rovare, više od deset godina. A i ona sama je simptom odbijanja koje Celan ne prestaje da vidi posvuda oko sebe u raznim protejskim formama. Njegova sposobnost prokazivanja i njegova ‘izuzetna osetljivost’ navode ga na raskrinkavanje najmanje spornih aspekata raznolikih kritika koje pokušavaju da razumeju njegove pesme

medalje Pratioca slobode, bivši republički komesar, koji od skora drži katedru za nemačku književnost na Sorboni, najpre ga uverava „da razume“ zatim odmah „minimalizuje“ važnost i domet Baumgartovih reči. Zatim zove drugog poznatog germanistu, Kloda Davida. Za Ce-

lana ovi problematični tekstovi nisu rezultat slučajnosti već neumoljive mehanike koja je zapravo proistekla iz jednog mesta: one prve afere koja i dalje rovare, više od deset godina. A i ona sama je simptom odbijanja koje Celan ne prestaje da vidi posvuda oko sebe u raznim protejskim formama. Njegova sposobnost prokazivanja i njegova ‘izuzetna osetljivost’ navode ga na raskrinkavanje najmanje spornih aspekata raznolikih kritika koje pokušavaju da razumeju njegove pesme. S velikom lukavošću otkriva nesvesna priznanja problematičnih razmišljanja ili tragove pokušaja izbacivanja u svemu što je napisano protiv njega; naravno, dešava se i da su veze između činjenica i događaja ili osoba, krivica i zavera koje prokazuje, često sa intelektualnom virtuožnošću i neverovatnom verbalnom sposobnošću, ipak rezultat njegove mašte. Reči nužno proističu iz duha: psihoza, paranoja, delirijum; reči koje izlaze iz njegovog autobiografskog pera u raznim kontekstima takođe se odnose na Neli Saks; reči za koje i on sam kaže da su jako problematične.

Prateći tu nit, siže koji piše 30. u mesecu, nakon posete Manes Šperbera, otkriva sve: „Šperber je došao. Pokazao sam mu dosta dokumenata vezanih za Gola – on minimalizuje sve, nalazi da sam u opasnosti, trebalo bi da zaboravim sve ovo. Na kraju odbrana Rajha, kao i Nemaca koji su bili članovi Nationalsocijalističke partije, i za kraj odbrana Šroersa, kao i Pečkea + Helera (iz Merkura). Ispratio sam prijatelja Bondija, Viča, Ramsegera i Šroersa do taksistice“. Da bi se u potpunosti razumeo ovaj lanac reči, trebalo bi osvetliti zasebno svaku njegovu kariku. Mogli bismo u njoj pronaći put kojim se kreće Celanova misao, vratiti se svakom imenu i izložiti sve što se može naći sumnjivo, istražiti mrežu ispletenu stanjem njegovog uma, međutim, mogli bismo se takođe bez objašnjenja zadovoljiti osećanjem gorčine i ironije koje on unosi u ova imena.

Nastavlja se

Obnovljivost nervnih ćelija

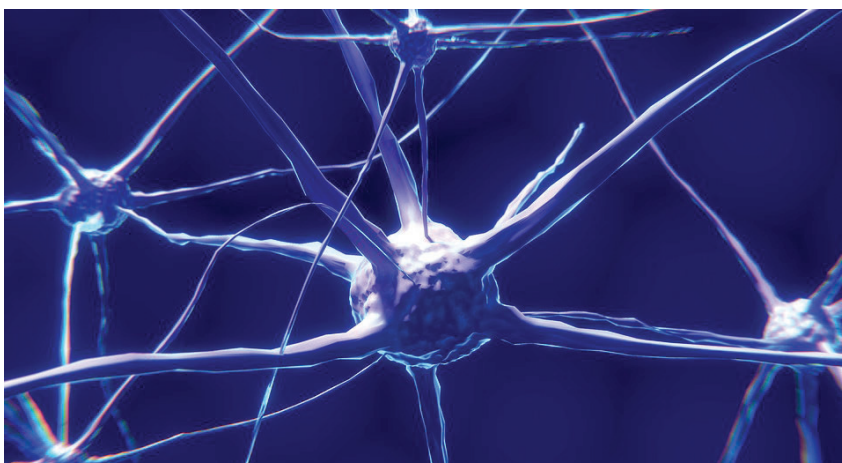

Foto: Pixabay

Tekst: Anđela Mrđa

Dugo se verovalo da se nervne ćelije obnavljaju samo kod dece i mladih i da nakon adolescencije ova njihova sposobnost prestaje. Međutim, najnovija istraživanja, objavljena aprila ove godine u naučnom časopisu *Cell Stem Cell*, opovrgla su tu tvrdnju i dokazala da se kod starijih ljudi nove nervne ćelije stvaraju u istoj meri kao i kod mlađih. Pored ovoga, tim istraživača je zahvaljujući snimcima uvideo da je i obim hipokampus (deo mozga zadužen za učenje, emocije i pamćenje) iste veličine kod obe grupe ispitanika. Iz svega toga sledi da stariji ljudi imaju daleko veće sposobnosti učenja novog, pamćenja i upravljanja svojim osećanjima nego što se to obično misli. Pa ipak, ove funkcije s godinama svakako opadaju, ali ne usled neobnavljanja nervnih

ćelija, već zbog slabijeg protoka krvi u mozgu i manjeg broja novih nervnih veza koje ćelije grade u hipokampusu. Obavljeno istraživanje specifično je po tome što su naučnici prvi put radili autopsiju hipokampusu 28 pacijenata svega nekoliko sati nakon smrti. Ovako brza reakcija omogućila im je da steknu detaljan uvid u zatečeno stanje krvnih sudova u mozgu i novoformirane nervne ćelije. Ispitanici su bili muškarci i žene između 14 i 79 godina. Premda izvestan broj naučnika sumnja u tačnost rezultata istraživanja i naglašava da po sredi ne može biti jednaka sposobnost mozga da proizvodi nove neurone u starosti, naučnici planiraju da prodube istraživanje i ispituju uticaje različitih hormona i međućelijskih veza na deobu, sazrevanje i opstanak nervnih ćelija u nadi da će im odgovori na ta pitanja pomoći u pronalazenju lekova za razna neizlečiva psihička oboljenja.

Stariji ljudi imaju daleko veće sposobnosti učenja novog, pamćenja i upravljanja svojim osećanjima nego što se to obično misli. Pa ipak, ove funkcije s godinama svakako opadaju, ali ne usled neobnavljanja nervnih ćelija, već zbog slabijeg protoka krvi u mozgu i manjeg broja novih nervnih veza koje ćelije grade u hipokampusu

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke, „Danas“ predstavlja izabrane priče sa naučnopopularnog portala elementarium.cpn.rs

ЦЕНТАР
ЗА
ПРОМОЦИЈУ
НАУКЕ

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA VODORAVNO: Damar, komunizam, urođenik, lageri, kas, virtuozi, Rur, Arktik, ergonomi, t, ikrište, ra, njs, išta, ta, teista, miliamper, teka, Di, am, parožak, r, inicijal, tuneli, EKV, tanjirić, raj, geofag, likovina, omitolog, Vršac.